

महाराष्ट्र शासन
उच्च व तंत्र शिक्षण विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: हस्तांत-२०२०/(१९०/२०)/मशि-४
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : १३ जानेवारी, २०२१.

- वाचा :-** १) सचिव, मनुष्यबळ विकास मंत्रालय, नवी दिल्ली यांचे
अ.शा. पत्र क्रमांक ४-१८/२००७-७-११, दिनांक १५ डिसेंबर, २००८.
२) विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे पत्र क्र.१-८/२००८(CPP-११)
दि. ३१.१२.२००८
३) विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे अशा पत्र क्र. एफ.१-८/२००८(सीपीपी-११)
दि. ३.०९.२००९
४) शासनाचे सम क्रमांकाचे दि. २०.१.२०११ रोजीचे पत्र.
५) शासनाचे सम क्रमांकाचे दि. २३.३.२०११ रोजीचे पत्र.
६) शासन निर्णय क्रमांक एनजीसी-२००९/(५९/०९)/मशि-४
दिनांक १४ मार्च, २०१३.

प्रस्तावना :

केंद्र शासनाच्या मानव संसाधन विकास मंत्रालयाने भारतातील ज्या जिल्ह्यांमध्ये राष्ट्रीय नोंदणी दरापेक्षा कमी नोंदणी असलेल्या प्रत्येक जिल्ह्यात एक आदर्श महाविद्यालय सुरु करण्याची योजना, ११ व्या पंचवार्षिक योजनेत नियोजन आयोगास सादर केली होती. सदर योजनेनुसार केंद्र शासनाने ज्या जिल्ह्यात राष्ट्रीय नोंदणी दरापेक्षा कमी विद्यार्थी नोंदणी आहे, अशा भारतातील ३७४ जिल्ह्यांची निवड केली आहे. त्या जिल्ह्यांची पुढीलप्रमाणे चार प्रकारात वर्गवारी केलेली आहे :-

- अ) ३ टक्केपेक्षा सरासरी कमी असलेले जिल्हे
ब) ३.०१ ते ६ टक्के सरासरी असलेले जिल्हे
क) ६.०१ ते ९ टक्के सरासरी असलेले जिल्हे
ड) ९.०१ ते १२.०४ टक्के सरासरी असलेले जिल्हे

सदर जिल्ह्यामध्ये विद्यार्थी नोंदणी दर वाढविण्यासाठी त्या जिल्ह्यात एक आदर्श महाविद्यालय स्थापन करण्याची मा. पंतप्रधानांनी दि. १५ ऑगस्ट, २००७ रोजी घोषणा केलेली आहे. केंद्र शासनाने सदर योजनेच्या पहिल्या टप्प्यात देशातील ९० जिल्ह्यांमध्ये प्राथम्याने आदर्श महाविद्यालय स्थापन करण्याचा निर्णय घेतलेला आहे, या ९० जिल्ह्यांमध्ये राज्यातील ७ जिल्ह्यांचा समावेश आहे. मानव संसाधन विभागाने आदर्श महाविद्यालय सुरु करण्याची योजना ११ व्या पंचवार्षिक योजनेतर्गत नियोजन विभागास सादर केली होती. त्यावेळी गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोलीची स्थापना झाली नसल्यामुळे शासन निर्णय संदर्भ क्र. ६ अन्वये आदर्श महाविद्यालय, गडचिरोली हे राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर विद्यापीठांतर्गत सुरु करण्यात आले होते. आता, गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली यांना विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या निकषाप्रमाणे २(१) व १२(१) चा दर्जा प्राप्त झाला असल्यामुळे गडचिरोली येथील राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर या विद्यापीठांतर्गत असणारे आदर्श महाविद्यालय गोंडवाना विद्यापीठांतर्गत हस्तांतरीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

केंद्र शासनाने निवड केलेल्या शैक्षणिकदृष्ट्या मागास जिल्ह्यांमध्ये मनुष्यबळ विकास मंत्रालयाच्या योजनेनुसार ११ व्या पंचवार्षिक योजनेच्या कालावधीत स्थापन करावयाचे आदर्श महाविद्यालय हे राज्यातील अकृषि विद्यापीठांद्वारे त्या विद्यापीठाचे घटक महाविद्यालय म्हणून

(University constituent college) स्थापन करण्याचा निर्णय शासनाने संदर्भ क्र. ६ येथील शासन निर्णयान्वये घेतला असून त्याअनुषंगाने कमी विद्यार्थी नोंदणी दर असलेल्या गडचिरोली जिल्ह्यामध्ये आदर्श महाविद्यालय सुरु करण्यास मान्यता दिलेली आहे.

विद्यापीठ अनुदान आयोगाचे अशा पत्र क्र. एफ.१-८/२००८(सीपीपी-II) दि. ३.०९.२००९ नुसार आदर्श महाविद्यालय स्थापनेच्या प्रकल्प खर्चाची विभागणी खालीलप्रमाणे राहिल :-

१.	प्रति महाविद्यालय एकूण खर्च	रुपये ८.०० कोटी
२.	केंद्र शासनाकडून अनुदान (विद्यापीठ अनुदान आयोगामार्फत)	रुपये २.६७ कोटी म्हणजेच प्रकल्प खर्चाच्या १/३ एवढी भांडवली किंमत
३.	राज्य शासनाकडून अनुदान	रु. ५.३३ कोटी म्हणजेच प्रकल्प खर्चाच्या २/३ एवढी भांडवली किंमत
४.	प्रस्तावित महाविद्यालय स्थापनेचा भांडवली खर्च	रु. ८.०० कोटी पेक्षा अधिक आल्यास तो संबंधित विद्यापीठामार्फत देय राहिल.
५.	वार्षिक आवर्ति खर्च	१) आवर्ति खर्च (वेतन)- संबंधित आदर्श महाविद्यालयात प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थी संख्येनुसार शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांची जी पदे अनुज्ञेय ठरतील त्याच पदांचे प्रत्यक्ष वेतन किंवा जास्तीत जास्त वार्षिक रु. १.०० कोटी एवढी रक्कम राज्य शासनाकडून देण्यात येईल. २) आवर्ति खर्च (परिरक्षण)- वार्षिक रु. ५०.०० लक्ष राज्य शासनाकडून देण्यात येईल.
६.	निधी वितरणाची पद्धत	महाविद्यालय स्थापनेसाठी आवश्यक असलेल्या भांडवली खर्चाची रक्कम ज्या प्रमाणात विद्यापीठ अनुदान आयोगाकडून वितरित केली जाईल त्याच प्रमाणात रक्कम राज्य शासनाकडून वितरित केली जाईल.
७.	जमीन	महाविद्यालय स्थापनेसाठी विहित निकषानुसार आवश्यक असलेली जमीन संबंधित विद्यापीठाने राज्य शासनाच्या महसुल विभागाकडून प्राप्त करून घ्यावी.

राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर अंतर्गत गडचिरोली येथे आदर्श महाविद्यालय सुरु करण्यासाठी इमारत बांधकामासाठी राज्य शासनाकडून रु. १,९३,८५,०००/- व केंद्र शासनाकडून रु. १,३३,५०,०००/- असे एकूण रु. ३,२७,३५,०००/- निधी उपलब्ध करून देण्यात आलेला आहे. मानव संसाधन विभागाने आदर्श महाविद्यालय सुरु करण्याची योजना ११ व्या पंचवार्षिक योजनेंतर्गत नियोजन विभागास सादर केली होती. त्यावेळी गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोलीची स्थापना झाली नसल्यामुळे आदर्श महाविद्यालय, गडचिरोली हे राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर विद्यापीठांतर्गत सुरु करण्यात आले होते. तथापि, महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण भाग-४ (ब) असाधारण क्र. १७२ दिनांक २९.११.२०११ मधील कलम ६

तरतूदीप्रमाणे राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर यांस पुर्वी संलग्न असलेली चंद्रपूर व गडचिरोली जिल्ह्यातील महाविद्यालये गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली यांचेकडे संलग्नित होतील आणि परिणामी राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर यांचेकडे अशा महाविद्यालयाचे संलग्निकरण खंडित होईल असे असल्याने तसेच आता विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या निकषाप्रमाणे गोंडवाना विद्यापीठास २(f) व १२(b) चा दर्जा प्राप्त झाला असल्यामुळे राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर या विद्यापीठांतर्गत गडचिरोली येथे शासन निर्णय क्र. ६ अन्वये मंजूर करण्यात आलेले आदर्श महाविद्यालय गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली यांच्या अंतर्गत घटक महाविद्यालय म्हणून हस्तांतरीत करण्यास तसेच शासनाने राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर यांचेकडे उपलब्ध करून दिलेला एकूण निधी रु. ३,२७,३५,०००/- व त्यावरील व्याजाच्या रक्कमेसह संबंधित विद्यापीठास हस्तांतरीत करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

आदर्श महाविद्यालय हे संबंधित विद्यापीठाचे घटक महाविद्यालय असल्याने त्या महाविद्यालयांसाठी आवश्यक असलेले शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी हे त्या विद्यापीठाचे कर्मचारी राहतील. त्या अनुषंगाने आदर्श महाविद्यालयातील शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचाऱ्यांच्या पदांना व पदधारकांना मंजूरी मिळण्यासाठी संबंधित विद्यापीठांनी प्रस्ताव तयार करून संचालक, उच्च शिक्षण यांना सादर करावेत व संचालकांनी विद्यापीठाचा प्रस्ताव तपासून शासनास सादर करावा. प्रस्तुत विद्यापीठ घटक महाविद्यालयात शासनाने व विद्यापीठ अनुदान आयोगाने वेळोवेळी विहित केलेली अर्हता धारण करणारा शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी वर्ग नेमण्याची जबाबदारी संबंधित विद्यापीठाची राहिल व केवळ पात्र व विहित पद्धतीने निवड झालेले शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारीच वेतन अनुदानासाठी पात्र राहतील.

अटी व शर्ती :-

- १) राष्ट्रीय नोंदणी दरापेक्षा विद्यार्थी नोंदणीचा दर कमी असलेल्या जिल्ह्यामध्ये आदर्श महाविद्यालय स्थापन करण्यासंदर्भात विद्यापीठ अनुदान आयोगाने त्यांच्या क्र.१-८/२००८(CPP-II) दि. ३१.१२.२००८ च्या पत्रासोबत निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक सूचनांचे पालन करण्यात यावे.
- २) सदर आदर्श महाविद्यालय हे संबंधित विद्यापीठाचे घटक (Constituent) महाविद्यालय राहिल.
- ३) सदर आदर्श महाविद्यालयातील अभ्यासक्रम ते महाविद्यालय स्वायत्त होईल असे परिपूर्ण असावे.
- ४) सदर महाविद्यालयांमध्ये सुरु करावयाचे अभ्यासक्रम निवडताना समाजातील ज्या स्तराचा विचार करून आदर्श महाविद्यालय सुरु केले जाणार आहे त्या घटकांना याचा लाभ होईल याची खातरजमा संबंधित विद्यापीठाने करावी.
- ५) संबंधित विद्यापीठाच्या कुलगुरुंनी सदर महाविद्यालय सुरु करणेबाबत व तदनुषंगिक सर्व कामकाज पहाणेसाठी, आर्थिक तरतुदीचे प्रस्ताव तयार करण्याची कार्यवाही करावी.
- ६) महाविद्यालयाच्या भांडवली प्रकल्प खर्चाचा हिशोब ठेवण्याची जबाबदारी विद्यापीठाची राहिल. प्रस्तुत खर्च व महाविद्यालयाची प्रगती याबाबतचा अहवाल वेळोवेळी विद्यापीठ अनुदान आयोग व शासनास संबंधित विद्यापीठ सादर करेल.
- ७) इमारत बांधकाम व इतर तत्सम बाबीसाठी राज्य शासनाच्या हिश्याची /भांडवली खर्चाची रक्कम राज्य शासनाकडून विद्यापीठास उपलब्ध करून देण्यात येईल.

८) विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या निर्देशानुसार प्रत्येक महाविद्यालयाचे शैक्षणिक व प्रशासकीय कामकाज चालविण्यासंदर्भात मार्गदर्शन करण्यासाठी खालील समिती गठित करण्यात येत आहे. सदर समितीचे पुनर्गठन आवश्यकतेनुसार शासन स्तरावरून केले जाईल.

१.	कुलगुरु, संबंधित विद्यापीठ	- अध्यक्ष
२.	विद्यापीठ अनुदान आयोगाने नामनिर्देशित केलेली व्यक्ति	- सदस्य
३.	राज्य शासनाने नामनिर्देशित केलेली व्यक्ति
(संबंधित विभागीय सहसंचालक, उच्च शिक्षण)	- सदस्य
४.	शिक्षण आणि उद्योग/ व्यवसाय या क्षेत्रातील
नामांकित/तज्ञ दोन व्यक्ति (या दोन सदस्यांचे
नामनिर्देशन करण्याचा अधिकार कुलगुरुंना राहिल)	- सदस्य
५.	संबंधित महाविद्यालयाचे प्राचार्य	- सदस्य
सचिव

९) विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या निकषप्रमाणे आदर्श महाविद्यालय सुरू करण्यासाठी आवश्यक ती जमीन उपलब्ध करून देणे ही जबाबदारी संबंधित विद्यापीठाची राहिल.

१०) आदर्श महाविद्यालय हस्तांतरीत करण्यात आलेली बाब विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या निदर्शनास आणून याबाबत त्यांची स्वतंत्र मान्यता घेण्याबाबत संबंधित विद्यापीठाने पाठपुरावा करावा.

या योजनेवरील खर्च मागणी क्र. डब्ल्यू-२, २२०२ सर्वसाधारण शिक्षण, ०३ विद्यापीठीय व उच्च शिक्षण, १०४ अशासकीय महाविद्यालयांना व संस्थांना सहाय्य, (०२) (०६) एकूण पट नोंदणी प्रमाण कमी असलेल्या जिल्ह्यात एकूण पटनोदणी प्रमाण वाढविण्यासाठी अशासकीय अनुदानित महाविद्यालयांचा विकास (२२०२ एच ०५५) ३१ सहाय्यक अनुदान (वेतनेतर) व ३६ सहाय्यक अनुदान (वेतन) या लेखाशिर्षाखाली उपलब्ध असलेल्या अर्थसंकल्पिय तरतूदीतून भागविण्यात यावा.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक २०२१०११३१११८०८७२०८ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(द. व. खारके)

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) मा. कुलपती यांचे सचिव, राजभवन, मुंबई.
- २) मा. कुलगुरु, राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर
- ३) मा. कुलगुरु, गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली
- ४) प्रकल्प संचालक, राष्ट्रीय उच्चस्तर शिक्षा अभियान, महाराष्ट्र राज्य
- ५) संचालक, उच्च शिक्षण, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
- ६) मा. मंत्री (उच्च व तंत्र शिक्षण), यांचे खाजगी सचिव

- ७) मा. राज्यमंत्री (उच्च व तंत्र शिक्षण), यांचे खाजगी सचिव
- ८) कुलसचिव, राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर
- ९) कुलसचिव, गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली
- १०) महालेखापाल, लेखा व अनुज्ञेयता, महाराष्ट्र १/२, मुंबई / नागपूर.
- ११) महालेखापाल, लेखापरिक्षा, महाराष्ट्र १/२, मुंबई / नागपूर.
- १२) संबंधित जिल्हा कोषागार अधिकारी
- १३) विभागीय सहसंचालक, उच्च शिक्षण, नागपूर विभाग, नागपूर.
- १४) कार्यासन अधिकारी, मशि-३
- १५) निवडनस्ती (मशि-४).